

nordisk hall bestående huvudsakligen av ett väldigt sadeltak med moderna konstruktioner och invid kyrkan en mast behängd med två klockor. Ett annat förslag utgjordes av ett fyrkantigt rum med altare över predikstolen — en anordning, som motiverades av ett utdrag ur ett gammalt protokoll av renodlat neologisk färg; användandet av ett sådant citat belyser på ett slående sätt förslagsställarens djupa okunnighet om liturgiska ting. Så fanns också en centralkyrka och en sektorsformad byggnad.

I regel voro dock byggnaderna utformade i långhus och kor. Till denna kyrka skulle ansluta sig ett reservutrymme, som skulle stå i direkt sammanhang med gudstjänstrummet men kunna avskiljas från detta vid behov. Korets förhållande till denna tillbyggnad var tydligen ett av de svåraste problemen.

Här kunna vi endast i allra största korthet dröja vid några av förslagen. Förste pristagaren, Sigfrid Ericssons förslag, visar en ganska traditionell utformning utan starkare karaktär. Interiören har höga fönster, öppen takstol och en grund altarabsid. Fasaden visar större helgjutenhet. Andra priset (av Simon Brofelt) var modernistiskt hållet med veckade långhusväggar, vilka genomsläppa ett vackert ljus, och en sträng funkisfasad. Koret verkar rätt trångt likaså orgelplatsen. Åt sydväst öppnar sig ett extra utrymme, som dock knappast kan vara användbart, då ingen plats kan se koret. I tredje priset (av Stig Åkermark) var utbyggnaden direkt anknuten till koret men mindre lämpligt anordnad i förhållande till predikstol och det stora korfönstret på motsatta sidan. Stilen ren och saklig. Fyra inköp kunna ytterligare belysa problemlösningen. »Byggfred» av N. E. Eriksson visar ett mäktigt perspektiv från Viktor Rydbergsgatan med ett härligt frontparti av huvudfasad och torn. Interiören ger god rymdverkan. »Ljus» av Folke Hjortzberg presenterar en trattformig byggnadskropp med tak, som höjer sig starkt mot koret. Liksom på Brofelts förslag äro vägglamellerna snedställda. En monumental exteriör erbjuder »325» av D. Dahl, medan interiörens plan är mera traditionellt utbildad. »På hälleberget» av Th. Bergentz förefaller medelmåttigt, men solitt och enkelt; koret för trångt.

Bengt Cnattingius.

Recensioner.

För blandad kör.

Dreizehn kurze Motetten für 4-stimmigen gemischten Chor von Orlando Lassus, redigiert und mit Vortragsbestimmungen versehen von Fr. Witt. Part. 1,20 Mk.

14 *Vierstimmige Motetten von Giovanni Croce für den heutigen Chorgebrauch eingerichtet von Mich.*

Haller. Part. 2:— Mk. Stämmor 0.30 Mk.

Mehrstimmige Gesänge von alten Meistern, gesammelt und redigiert von Wilh. Widmann. Samtliga på Franz Feuchtingers Verlag, Regensburg.

Anmälaren har i sin hand tre häften innehållande äldre körverk för blandad kör. Någon särskild rekommendation eller pre-

sensation torde vara överflödig, då kompositörernas och utgivarnas namn borga för kompositionernas kvalitet. Av särskilt intresse för svenska kyrkokörer torde Lassusmotetterna vara. Texten, som visserligen här liksom i de övriga kompositionerna är latinsk men som utan större svårighet torde kunna utbytas mot svensk, är hämtad ur 64 psalmen (enligt vår räkning 65). — Croces motetter, underbart vackra och en del ej så svåra, höra hemma mera i den katolska kyrkan än hos oss men torde väl kunna uppföras vid kyrkokonserter liksom körsakerna i den Widmannska samlingen. Denna senare innehåller förträffliga saker av Orlandus Lassus, Palestrina, Hassler, Croce m. fl. Noteringen med »alte Schlüssel» torde dock här bereda de flesta körer ganska stora svårigheter.

O. A.

G. O. Pitoni: Hymn på Adventssöndagen. (Översätn. av A. O. T. Hellersfröm.) Nordiska Musikförlaget. Pris 20 öre.

Anmälarer kan ej finna annat än att här spillts väl mycket arbete på en sak, som som ej var värd besväret. Hymnen är i och för sig skäligen torr och har väl ytterst små utsikter att kunna uttränga våra gamla vanliga adventssånger. Hellersströms översättning utmärkt, och hoppas anmälarer, att översättaren fortsätter på den inslagna vägen.

S.-G. S.

Anders Bond: Visa från Leksand. Nordiska Musikförlaget. Pris 20 öre.

Kan något gott komma från Gustafs? Så undrar i dessa dagar mången musiker, som i sin hand hållit Gustafs-organisten Anders Bonds arrangemang av »Visa från Leksand». Jag ger ett råd: »Köp visan! Se igenom den, och ditt anlete ljusnar. Spela igenom den, och du ler ett gott leende. Låt din kör sjunga den, och både du själv, kören och åhörarna komma att jubla av fröjd i sina hjärtan.» Mer beröm står anmälarer icke för.

S.-G. S.

För blandad kör och orgel.

Te Deum laudamus för gemischten Chor mit Orgelbegleitung (Orchester ad lib.). Josef Renner jun. Orgelpart. 2:50 Mk. Stämmor 0,30 Mk.

Verlag von Franz Feuchtinger, Regensburg.

Domkyrkoorganisten i Regensburg, professor Josef Renner jun. har gjort sig känd i vida kretsar åtminstone i den katolska musikvärlden såsom en körkomponist av rang. Till hans bästa skapelser hör musiken till *Te Deum*. Verket är pompöst och mäktigt och ställer stora fordringar på både dirigent och sångare. Men den som verkligen ger sig i kast med det, har säkerligen lön för mödan.

O. A.

Sång med piano.

Ilmari Hannikainen: 7 andliga sånger. Nordiska Musikförlaget. Pris per st. 1:50 kr.

Vid jordfästningar i våra kyrkor och gravkapell sjungas med förkärlek sådana sentimentala sånger som »Mor, lilla mor», »Det brister en sträng» o. d. mer eller mindre lämpliga kompositioner. Anledningen påstås vara »brist» på lämplig litteratur. Hannikainens »7 andliga sånger» gör denna »brist» mindre kännbar. Dessa sånger äro värdigt hållna och med för orgel eller harmonium lämpat ackompanjemang. De äro fagra att lyssna på och underbara att sjunga. De anbefallas samtliga hjärtligen.

S.-G. S.

G. F. Händel: Arioso. Tack ske dig Gud. (Svensk text av L. B. Jacobson.) Nordiska Musikförlaget. Pris 1:50 kr.

Svenska texten är säkerligen mycket välkommen. Den har saknats bra länge. Synd bara att kompositionen förlorar i sångbarhet. Det är bra svårt och otacksamt att sjunga en långt utdragen ton på ordet »tack». Tyska texten står dock kvar till mångas tröst.

S.-G. S.

Duetter med piano.

Henrik Sundblad: Tre duetter. Nordiska Musikförlaget. Pris per st. 1:50 kr.

Brist på religiösa duetter är det sannerligen. Den finländska kompositören Henrik Sundblad, här i Sverige förut föga känd, har nu av trycket fått ut »Tre duetter». Dessa äro skrivna så, att de, vad omfånget beträffar, kunna sjungas av praktiskt taget vem som helst. De äro dessutom vackra, och ackompanjemangent enkelt lagt. Särskilt önskar anmeldaren framhålla nr 3 »Gud är ljus» till text av Anna Ölander. Sundblads »Tre duetter» böra införskaffas av alla duettjungande damer och herrar. S.-G. S.

Gregorianik.

P. Fidelis Böser: Der rhythmische Vortrag des gregorianischen Chorals. L. Schwann, Düsseldorf.

Den som i praktiken något sysslat med den gregorianska koralen märker snart, att bland de många problem, som möta, det om koralrytmen hör till, om ej de svåraste, så dock de mera intressanta. För sångaren har måhända frågan om koralens rytm ej lika stor betydelse som för organisten, som för att kunna anpassa ackompanjemangent efter koralens natur har att riktigt leva sig in i dess rytm. Den duktige Beuronorganisten Fidelis Böser's lilla häfte (det omfattar endast 52 sid.) vill vara en handledning i inlevelse i koralen just i rytmiskt avseende. Det är intet självständigt arbete, utan författaren bygger huvudsakligen på Wagner och Johner. Men på grund av sin schematiska, enkla uppbyggnad och lättillgänglighet torde det ej sakna berättigande. Framställningen uppdelas i tvenne huvudavdelningar, elementär, analytisk och deklamatorisk, syntetisk rytm, och den illustreras med ett stort antal exemplar ur gradualet. O. A.

Lärobok.

Chr. Geisler: Skolesang.

Anmeldaren har i sin hand några sär-

tryck ur Geislers »Skolesang». Man kan säga, att författaren minst en gång på varje blad gör personliga utfall mot kollegor och överordnade, vilket gör genomläsandet icke fullt så behagligt. Bortsett från detta är Geislers bok och idéer mycket intressanta och roande. Han önskar sålunda, i korthet sagt, taga bort notlinjer och tonarter och vill endast röra sig med notation för C-dur, som alltså bör vara enda tonarten. I stället för notlinjer skrivs siffror under noterna, kors-, be- och återställningstecken ersätts av vågräta streck över eller under dessa siffror. Före varje stycke utsättes tonarten, som dock alltid noteras i C-dur. Detta notationssystem duger förstås endast vid a capella sång, som också författaren påpekar. Det vore roligt att höra författaren personligen förfäktat sina idéer. S.-G. S.

Om kyrkklockor.

Paul Sartori: Das Buch von deutschen Glocken. Im Auftrage des Verbandes deutscher Vereine für Volkskunde. Walter de Gruyter & Co. Berlin & Leipzig 1932. I—XII, 1—258.

Vad kyrkan i Sverige upplevde vid Gustaf Vasas bekanta klockrov 1531 med följande år och Danmark under Kristian IV, fick Tyskland genomgå 1917. Ett stort antal tyska kyrkklockor fick då lämna sina luftiga kamrar för att smältas ned som krigsmaterial i den stora metallnöden. Men intet ont som icke har något gott med sig. Många, som förut föga frågat efter klockor, fingo klart för sig deras värde. En hel liten litteratur uppstod i anledning av de bortförda klockorna. Vid ett besök härom året på Deutsche Bücherei, det väldiga centralbiblioteket i Leipzig för all tysk litteratur, kunde jag övertyga mig därom. Den bok, som Paul Sartori nu utgivit med titeln *Das Buch von deutschen Glocken*, skulle sannolikt icke heller ha blivit skriven, om de bortförda klockorna fått stanna kvar. I varje fall betygar förf. sin skuld till vissa medhjälpare vid insam-

lingsarbetet till det av honom utnyttjade stoffet. Som svar på upprop från ett antal föreningar för folkkunskap inflöt en mängd värdefullt förstahandsmaterial, som möjliggjort för S. att utforma arbetet i den omfattning det fått. Anledningen till upp- ropen gavs av den nämnda klockplund- ringen.

Sartori har sedan länge sysslat med klockforskning. Redan 1897 tryckte han i Zeitschrift des Vereins für Volkskunde en värdefull, systematisk uppsats över ämnet Glockensagen und Glockenaberglaube. Han har därför kunnat gå till sitt senaste ar- bete synnerligen väl rustad och med gam- mal erfarenhet. Arbetet är ett prov på omfattande kunskap, men även på en ovanlig förmåga att behärska det vidlyf- tiga stoffet. Genom att undvika ett i detta fall odrägligt notsystem och förlägga alla källhänvisningar till en senare avdelning (på nära 50 sidor) har förf. lyckats göra boken njutbar för även andra än direkta forskare, verkligen läsvärd och delvis roan- de. I tolv kapitel behandlas det mycket rikhaltiga ämnet. Bokens omfattning för- bjuder dock i ett omnämnande ett när- mare ingående därpå, då den delvis sna- rast har karaktär av en uppslagsbok. Att förf. förbigått alla historiska, tekniska och konstnärliga frågor rörande klockorna och uteslutande behandlat dem från folklig och religiös synpunkt har han ärligt sagt ifrån i företalet. För en svensk läsare har sär- skilt det utförliga kapitlet Klockan i kyr- kans tjänst ett stort intresse och inbjuder till många jämförelser av både nedslående och tillfredsställande art.

Mats Åmark.

Kyrklig konst.

Kyrkliga byggnader, deras inredning och skrud. (Nordisk kultur XXIII.) Bon- niers förlag. Stockholm 1934. Kr. 14: 25.

Av det stora serieverket Nordisk kultur har tidigare utkommit band XXII behand- lande nordisk konst från forntid till nyare

tid, i vilket band prof. H. Cornell skildrat medeltidens svenska konst. I den sist ut- komna delen av samma verk har doc. Gerda Boëthius gjort en liknande framställning men med huvudvikten lagd även på de all- mänt kulturella förhållandena i medelti- dens Sverige, främst den kyrkopolitiska, kyrkohistoriska och kultiska bakgrunden, mot vilka konstens företeelser ses. Dessa båda framställningar äro sålunda icke fullt parallella, men lämpligheten med denna indelning av ämnet torde kunna diskute- ras. Säkert hade doc. Boëthius' parti av boken vunnit på något större utförlighet framför allt beträffande måleri och skulp- tur, och prof. Cornells skildring hade kanske kunnat undvaras.

Det är emellertid med stor glädje man hälsar utgivandet av en medeltidens konst- historia, där forskarens syn icke blott är inskränkt till konstens produkter utan även till dess relation med det samtida idélivet. Därför ägnas stort utrymme åt de små sockenkyrkornas historia, som eljest i stör- re sammanfattningar blivit så styvmoder- ligt behandlade. Doc. Boëthius' historia innehåller också många nya synpunkter av intresse. Så t. ex. slipper man höra, att Sverige på 1000-talet var ett alldeles kul- turlöst land före kristendomens införande. Tvärtom ägde det en hög konstkultur med en förnämlig timmerarkitektur och en egenartad konstslöjd. Förf. betonar kon- tinuiteten i utvecklingen från denna hed- niska kultur till den första kristna. I soc- kenkyrkornas plantyp från 1200-talet följes också utvecklingen fram till den äldsta protestantiska kyrkobyggnaden under Vasa- tiden. Betydelsefull var framför allt den senmedeltida planen, som även beträffande inredningen utmärkes för stark livskraft. Men den sengotiska plantypens fortlevande under reformationstiden får icke missför- stås. Huvudsaken är här kyrkorummets inredning och koncentrationen av altaret, som givetvis innebär något nytt. Samtidigt är det av betydelse att framhålla, att en protestantisk gudstjänst praktiskt taget kan

försiggå lika väl i en kyrka från romansk eller gotisk tid eller en luthersk. På samma sätt är det med den medeltida skruden; vår protestantiska kyrkas storhet ligger just i detta drag av universalitet. Förf. påpekar slutligen, att det personliga intresse vid kyrkan, som helgondyrkan gav, föröddes genom protestantismen. Detta är oriktigt vad resultaten beträffa. Man behöver endast läsa de långa gåvolistorna i våra kyrkböcker för att förstå den stora privata offervilligheten särskilt under stormaktstiden.

Dessa små randanteckningar kunna emellertid på intet sätt förringa värdet av föreliggande bok, vilken särskilt för denna tidskrifts läsare bör vara välkommen. På liknande sätt som de svenska förhållandena skildras de motsvarande danska av V. Lorenzen, som också är redaktör för detta band, samt de norska av And. Bugge och de isländska av M. Jordarson.

Bengt Cnattingius.

Varia.

Schaefer, Paula: Die katholische Wiedergeburt der Englischen Kirche. Reinhardt, München. 166 s. Mk. 4,50.
Bland den rika bokskörd Traktaria-

nismens 100-årsjubileum fört med sig, märkes också ovan nämnda tyska arbete. Författarinnan, som tillhör den tyska högkyrkliga rörelsen och kanske för en och annan svensk är känd genom medarbetarskap i Die Hochkirche, har helt naturligt icke gått till sitt arbete som den enbart vetenskaplige observatören. Man blir icke i okunnighet om att det är en sympatisör med det anglo-katolska partiet, som här för ordet, en omständighet som ingalunda förringar bokens värde, då författaren ingenstädes skattar åt någon ensidig panegyrik. Dr. Schaefer, som också bevästade Stockholmsmötet 1925, har genom att delta i engelskt kyrkoliv i dess olika förgreningar åt sin framställning av vår tids anglikanska kyrka givit ett ökat värde. För svenska läsare är den över 40 sidor starka historiska inledningen, omfattande tiden från kristendomens första predikande i Britannien fram till den äldre Oxfordrörelsens begynnelse, en god hjälp till bättre förståelse av det avhandlade ämnet. Det relativt stora utrymme, som ägnats åt de ritualistiska striderna under det gångna seklets senare del motiverar särskilt det omnämnande, som här ägnats denna tyska bok. H. A.—n.

Meddelanden.

Examina. Vid musikonservatoriet ha under den nu avslutade examensperioden följande examina avlagts: högre organistexamen av Ruth Enger, Märta Gille, Maja Hermansson, Astrid Jansson, Ingalil Johnsson, Britta Lönnqvist, Olof Andersson, Rune Andersson, Bertil Andreason, Ruben Andrén, Nils Castegren, Eskil Crants, Fritiof Davidson, Victor Heugert, Bertil Håkansson, Valter Johansson, Sven Johnson, Erik Kjell, Henry Lindroth, Bertil Nilsson, Erik Nordin, Rudolf Norrman, Ture Olsson, Sture Petri, Ingvar Sahlin, Erland Skagerberg, Erik Svensson, Kurt Törnvall och Signe Wideberg; kantorsexamen av Britt-Lis Ekman, Signe

Magnusson, Gunvor Ohlsson, Sigrid Norling, Rolf Forssman, Torsten Holmsten, Erik Jansson, Sven Welin, Ellen Ullén, Einar Alm, Gotthard Arnér, Helmer Bengtsson, Victor Heugert, Torsten Hägg, Emil Jonsson, Ture Olsson, Ingvar Sahlin, Erland Skagerberg, Carl-Hugo Spalckhaver, Ernst Styrenius och Torsten Sörenson.

Bengt Eriksson har undergått efterprovning i sång för kantorsexamen, Allan Haglund i sång för kyrkosångarexamen och liturgik, Harald Hedlund i liturgik, Torsten Holmsten i orgel, harmonilära och orgelns stämning och skötsel, Harry Löwenadler i orgelns stäm-